

Aanpak ondermijning Rotterdam

De politieorganisatie streeft bij het bestrijden van ondermijning naar een integrale aanpak. Hierbij wil zij domeinoverstijgend en zo veel mogelijk preventief werken, samen met in- en externe partners. Dit doel staat hoog op de agenda, zowel landelijk als bij de politie-eenheid Rotterdam. In de praktijk weten politiemedewerkers echter vaak niet wie ze kunnen benaderen bij het interpreteren of opvolgen van signalen. Een netwerkkaart, ontworpen vanuit de behoefte van politiemedewerkers, biedt overzicht en eenduidigheid, en kan voor de betrokken partners een waardevol hulpmiddel zijn.

Met dit uitgangspunt is de kaart *Partners Aanpak Ondermijning* ontworpen. Deze kaart helpt bij het inzichtelijk maken van de partners die bij een bepaald ondermijningsprobleem betrokken zijn of betrokken kunnen worden. In dit artikel beschrijven wij het ontwerpproces dat tot de oplossing voor het veiligheidsvraagstuk heeft geleid: een interactieve applicatie in pdf-formaat. De behoeften en ideeën van de werkvloer zijn hierbij zo vroeg mogelijk betrokken.

Analyse van het praktijkvraagstuk

Voor het Programmateam Ondernijning van de Eenheid Rotterdam is geanalyseerd of politiemedewerkers op straat genoeg zicht hebben op de partners, zowel intern als extern, die zij kunnen benaderen als zich een ondernijningsvraagstuk voordoet. Komen ze in de praktijk zaken tegen waarbij ze graag hulp of expertise van anderen zouden inschakelen? Vragen ze zich af wie ze daarvoor het beste kunnen benaderen? Uit onze analyse bleek dat politiemedewerkers geen eenduidig beeld hebben van partners bij wie ze terecht kunnen, wanneer zij in hun wijk signalen van ondernijning zien. De professionals schrijven dit toe aan werkdruk, ontbrekende tijd om zich te verdiepen in het onderwerp of andere werkzaamheden die hun als taakaccent worden toebedeeld. Daarnaast blijkt dat personele verschuivingen eraan bijdragen dat politiemedewerkers opgedane kennis niet kunnen borgen, of dat een netwerk uiteenvalt bij het overplaatsen van een collega. Gesprekken met politiemedewerkers maken duidelijk dat zij veelal ook niet weten waar te beginnen en daarom hun normale dagelijkse werk maar oppakken en incidenten gaan afhandelen. Oplossingen voor dit vraagstuk zien politiemensen in een combinatie van 'gewoon dóén' en het aangereikt krijgen van een instrument dat ze kunnen gebruiken wanneer zij een bepaald ondernijningsprobleem willen aanpakken.

'Een handig opstapje om te starten met de aanpak van ondernijning.'
Hoofdagent

De aanpak

Een dergelijk instrument moet beschikbaar zijn wanneer politiemedewerkers op straat in een bepaalde situatie terecht komen, en beschikbaar blijven wanneer collega's wegvallen of worden overgeplaatst. Voor het tot stand brengen van een passend instrument is vanuit de ontwerptheorie gekeken naar de context van het praktijkprobleem (C), de beoogde interventie (I), het mechanisme dat de interventie moet laten werken (M) en de outcome of opbrengst (O) van de interventie, volgens de zogenoemde CIMO-logica (Van Aken & Andriessen, 2011). Daaruit ontstond de volgende ontwerpstelling:

Om voor politiemedewerkers het gebrek aan bekendheid en bereikbaarheid van potentiële samenwerkingspartners bij de aanpak van ondernijning (C) op te lossen, is het nuttig dat zij de beschikking krijgen over een instrument dat een overzicht van netwerkpartners biedt (I). Dit instrument heeft de vorm van een interactieve netwerkkaart, die expertise en contactgegevens van partners ontsluit (M) en leidt tot duidelijkheid en eenduidigheid voor politiemedewerkers bij de integrale aanpak van ondernijning (O).

Een dergelijk overzichtsinstrument was bij de politie-eenheid Rotterdam nog niet beschikbaar. Het ontwerp leidt ertoe dat politiemedewerkers op straat zowel in ad hoc situaties als bij de voorbereiding van integrale controles op ieder moment toegang hebben tot een interactieve netwerkkaart. Hierdoor leren zij de juiste partners bij een probleem op het gebied van ondernijning te benaderen.

Het ontwerp

Voor het realiseren van het instrument is ontwerpgericht praktijkonderzoek gedaan. De kwaliteitstoets van het ontwerp is de mate waarin het in de praktijk werkt. De stappen in dit ontwerponderzoek zijn ontleend aan de zogenoemde *Methodenkaart* (Van Turnhout et al., 2014). Deze methode bestaat uit vijf fasen.

1 Bibliotheek

In de eerste fase wordt een globale deskresearch uitgevoerd, om te achterhalen wat er al over het probleem bekend is en of er elders sprake is van 'good practices'. Deze analyse had als doel om partners bij de ondermijningsproblematiek in kaart te brengen en eventuele knelpunten bij de integrale aanpak te signaleren. Politie-medewerkers bleken geen eenduidig beeld hebben van partners die zij kunnen benaderen bij het signaleren van een veiligheidsvraagstuk op het gebied van ondermijning. Ondermijning is vaak bij één portefeuillehouder in het district belegd en andere politie-medewerkers hebben weinig tijd om zich in het onderwerp te verdiepen.

2 Veld

In deze fase wordt de specifieke praktijkcontext in beeld gebracht, door experts, de opdrachtgever, maar vooral ook de eindgebruikers, die hun wensen en behoeften articuleren bij de te ontwikkelen interventie. Wij hebben hier van buiten naar binnen gekeken: de behoeften van de politiemensen voor wie het te ontwerpen product bedoeld is werden gepeild en geprioriteerd. Daaruit zijn ontwerpcriteria ontstaan voor het ontwikkelen van een prototype. De beoogde eindgebruikers bleken behoefte te hebben aan een handzaam digitaal instrument, dat zowel op telefoon als computer of laptop te raadplegen is. Politie-medewerkers willen niet lang hoeven zoeken, maar met twee klikken de juiste informatie naar boven kunnen halen. Zo ontstond het ontwerpcriterium van een thematische aanpak in rubrieken, met pictogrammen die in één oogopslag herkenbaar zijn. Ook wilden de eindgebruikers graag een eerste aanspreekpunt uitgelicht hebben, zodat zij bij vragen over een bepaald thema meteen zien bij wie ze in eerste instantie terecht kunnen. De opdrachtgever wilde het ontwerp graag in de huisstijl van het Programmteam Ondermijning houden, omwille van de herkenbaarheid. Hiervoor sloot een grafisch ontwerper aan, die in dienst is van het Programmteam Ondermijning.

'Ik heb het in mijn netwerk gedeeld omdat ik vind dat het een waardevolle aanvulling is bij de aanpak van ondermijning.'

Operationeel specialist B

3 Werkplaats

Met de verkregen input uit de praktijk wordt de ontwerpfase gestart. De verschillende speerpunten van de per district opgestelde plannen van aanpak zijn verzameld en samengevoegd tot 21 thema's voor de Eenheid Rotterdam als geheel. Het Programmteam Ondermijning heeft de thema's verrijkt met partners die behulpzaam zijn bij de aanpak van de specifieke problemen. Daarna zijn verschillende experts vanuit de eenheid benaderd met de vraag of zij hierop aanvullingen wilden geven, zodat de netwerkkaart zo compleet mogelijk zou worden. Aan de hand van de in de vorige fase verkregen criteria en met hulp van de grafisch ontwerper is vervolgens een interactief prototype gemaakt (zie afbeelding). Dit ontwerp is in de volgende fase getest.

Figuur 1. Overzicht van rubrieken op 21 tegels

Achter iedere tegel worden de partners met contactgegevens gepresenteerd, met een doorklikmogelijkheid naar een praktijkcasus van succesvolle samenwerking rond dit thema (Ter inspiratie).

PAKKETBEZORGING

EERSTE AANSPEEKPUNT INTERN BIJ VRAGEN: Team verkeer eenheid Rotterdam:

Opsporing Team verkeer: ██████████

DACO Opsporing: ██████████

Piket: Opco: ██████████

ACO: ██████████

Opsporing: <https://agora.portal.politie.local/sites/161101123449/SitePages/Start.aspx>

Team verkeer: <https://agora.portal.politie.local/sites/170725163639/SitePages/Start.aspx>

Flexibele Interventie Teams (FIT) Landelijke Eenheid (LE): OPCO FIT: ██████████

Agora link: <https://agora.portal.politie.local/sites/170926112657/SitePages/Flexibel%20Interventie%20Team.aspx>

PARTNERS INTEGRALE AANPAK:

Dienst Regionale Informatie Organisatie (DRIO)
Informatieorganisatie van de politie. Verbindt informatie met elkaar en zorgt voor de meest actuele informatiepositie onder andere op het gebied van ondermijning. Contactpersoon tijdens kantooruren is ██████████. Buiten kantooruren: RIK Rotterdam, ██████████

Douane Schiphol
Douane is verantwoordelijk voor de rechten bij invoer van goederen en naleven van de douanewet.

Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW)
Controleert of werkgevers en werknemers zich houden aan de regels en wetten gesteld op het gebied van arbeid.

NIWO

Zij verlenen vergunningen voor goederenvervoer over de weg binnen Nederland. Deze vergunning kan via NIWO gecheckt worden.

Programmteam ondermijning

Een afdeling bij de politie-eenheid Rotterdam die zich bezighoudt met allerlei ondermijningsvraagstukken en innovatieve ideeën bedenkt om ondermijning aan te pakken.

Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)

Helpen en stimuleren in de publiek-private samenwerking. Delen kennis en informatie en bundelen krachten in de bestrijding van ondermijning.

Team Nodaal

Zij houden zich bezig met het in beeld brengen van onbekende criminele knooppunten op de infrastructuur en het uit de anonimiteit halen van de daarmee samenhangende criminele netwerken.

Transport Informatie en Expertise Centrum (TIEC)

Informatie over transport verzamelen en delen met partners. Hebben ook een programma transportcriminaliteit dat vanuit het TIEC draait.

Transport en Logistiek Nederland (TLN)

Aanwezig op de (snel)weg om Nederland veilig en leefbaar te houden.

Figuur 2. Tegel pakketbezorging met verwijzing naar voorbeeldcasus

4 Laboratorium

In de vierde fase is het prototype door de beoogde eindgebruikers getest. Hierbij testten zij of het product op de verschillende *devices* inzetbaar was: desktop, laptop en smartphone. Daarnaast gaven zij feedback op de vormgeving en het gebruik van het prototype. Aan de hand van de verkregen feedback zijn verschillende aanpassingen gedaan aan het product, waaronder het uitschrijven van de thema's door de naam onder een pictogram te zetten. Hiermee is het instrument voor de eindgebruikers nog toegankelijker en gebruiksvriendelijker geworden, zodat de drempel zo laag mogelijk is om het te gebruiken in de dagelijkse praktijk.

'Deze netwerkkaart lijkt mij erg nuttig voor onze portefeuille.'
Senior communicatieadviseur

5 Showroom

In de laatste fase is het product aan de opdrachtgever gepresenteerd. Hierbij is nog ruimte voor een extra feedbackronde. Er bleken nog een aantal verbeterpunten te zijn, waaronder het zichtbaar maken van de contactgegevens van het Programmteam Ondermijning. De eindgebruikers weten zo wie er achter de netwerkkaart zit en wie het aanspreekpunt is.

Door de netwerkkaart in de vorm van een interactieve pdf op onder andere de intranetpagina (Agora) van het Programmteam Ondermijning te zetten is het instrument voor elke politiemedewerker toegankelijk. Het is binnen dit ontwerp gemakkelijk om de netwerkkaart up-to-date te houden, zodat elke politiemedewerker steeds beschikt over actuele informatie en de juiste partners verbindt of bevroegt bij lokale

ondermijningsproblematiek. Een belangrijk ander voordeel is dat wanneer een collega vertrekt de kennis over netwerkpartners niet verloren gaat.

Conclusie: betrek eindgebruikers meteen bij het ontwerp

Integrale aanpak van ondermijning heeft overal bij de politie prioriteit, niet alleen bij de Eenheid Rotterdam, maar ook op nationaal niveau. Politied medewerkers vinden het lastig dat bij overplaatsingen kennis niet behouden blijft. Door op methodische en gestructureerde wijze vanuit het perspectief van de eindgebruikers te werken is hier met co-creatie een duurzame en flexibele oplossing ontworpen. Door het ontwerpen van de speciale Netwerkkart Ondermijningsaanpak is getracht op een laagdrempelige manier politied medewerkers handvatten te geven om ondermijning integraal en samen met in- en externe partners aan te pakken. Het ontwerp is generiek toepasbaar en eenvoudig voor gebruik binnen een andere eenheid geschikt te maken.

Bronnen

Van Aken, J., & Andriessen, D. (2011). *Handboek ontwerpgericht wetenschappelijk onderzoek: Wetenschap met effect*. Den Haag: Boom Lemma.

Van Turnhout, K., Craenmehr, S., Holwerda, R., Menijn, M., Zwart, J.P., & Bakker, R. (2014, september). De methodenkaart praktijkonderzoek. In E. de Vries, R. Maes & W. Bronsgeest (Reds.), *De informatieprofessional 3.0*. Amsterdam: Academic Service, 163-174.

Over de auteurs:

Evelien van de Wetering is werkzaam als onderzoeker bij de Dienst Regionale Recherche, politie-eenheid Rotterdam. Met dit onderzoek bij het Programmteam Ondermijning Eenheid Rotterdam heeft zij eind 2021 haar bacheloropleiding Integrale Veiligheidskunde aan Hogeschool Utrecht afgerond.

Ab Bertholet MSc is werkzaam als expertdocent ontwerpen bij het Instituut voor Veiligheid van Hogeschool Utrecht en als onderzoeker bij Eindhoven School of Education – Technische Universiteit Eindhoven.